

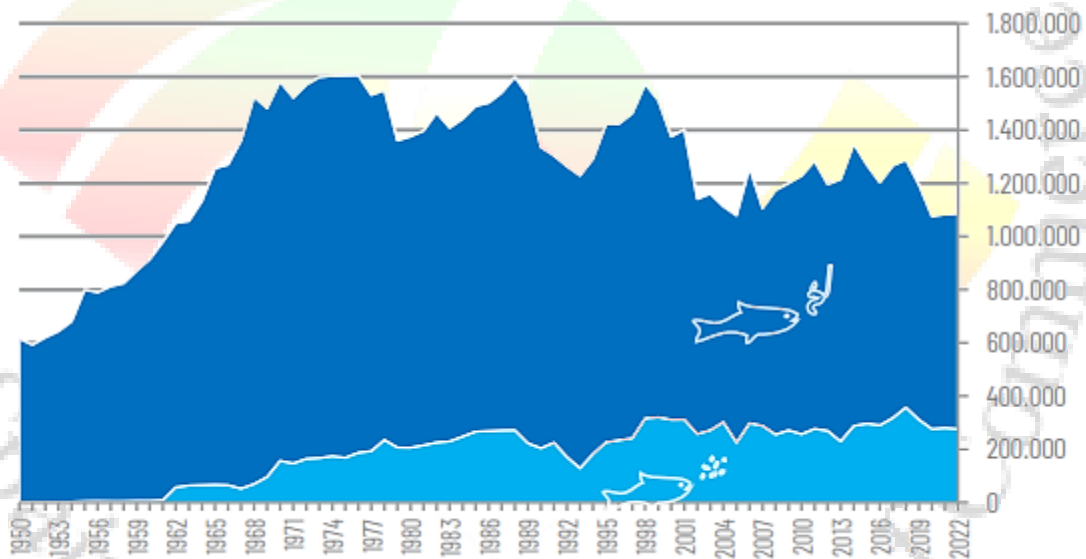
آبزی پروری در اسپانیا

ستون پنهان امنیت غذایی اروپا

بر اساس گزارش سال 2024 اتحادیه آبزی پروری اسپانیا APROMAR

در دل دریای مدیترانه و اقیانوس اطلس، اسپانیا نه تنها به عنوان یکی از قدرت‌های سنتی در حوزه دریانوردی و صیادی شناخته می‌شود، بلکه طی دهه‌های اخیر به یکی از پیشگامان صنعت مدرن آبی‌پروری در اروپا نیز تبدیل شده است. کشور اسپانیا امروز جایگاهی کلیدی در تولید پایدار آبزیان دارد و با بهره‌گیری از تنوع اقلیمی، ظرفیت‌های جغرافیایی و تجربه‌های بومی، نقشی محوری در تأمین پروتئین دریایی سالم برای مردم اروپا ایفا می‌کند.

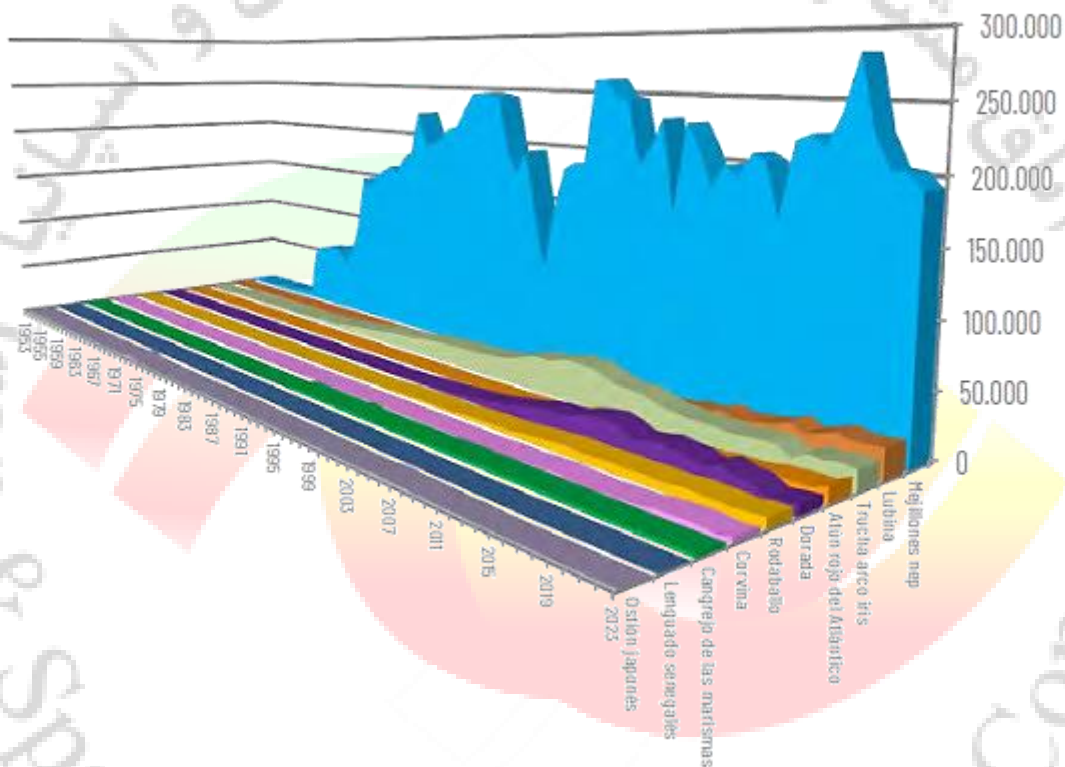
بر اساس گزارش سال ۲۰۲۴ اتحادیه آبی‌پروری اسپانیا (APROMAR)، این کشور در سال ۲۰۲۳ موفق به برداشت بیش از ۲۶۶ هزار تن محصولات آبی‌پرورشی شد که ارزشی معادل ۷۵۰ میلیون یورو در بازار اولیه داشته است. این رقم، اسپانیا را به بزرگ‌ترین تولیدکننده آبی‌پروری در اتحادیه اروپا تبدیل کرده؛ جایگاهی که نشان از بلوغ ساختاری این صنعت در کشور دارد.

روند تولید آبی کل (پرورش آبزیان + صید) در اسپانیا (بر حسب تن) در بازه زمانی ۱۹۵۰ تا ۲۰۲۲ (منبع: فائو).

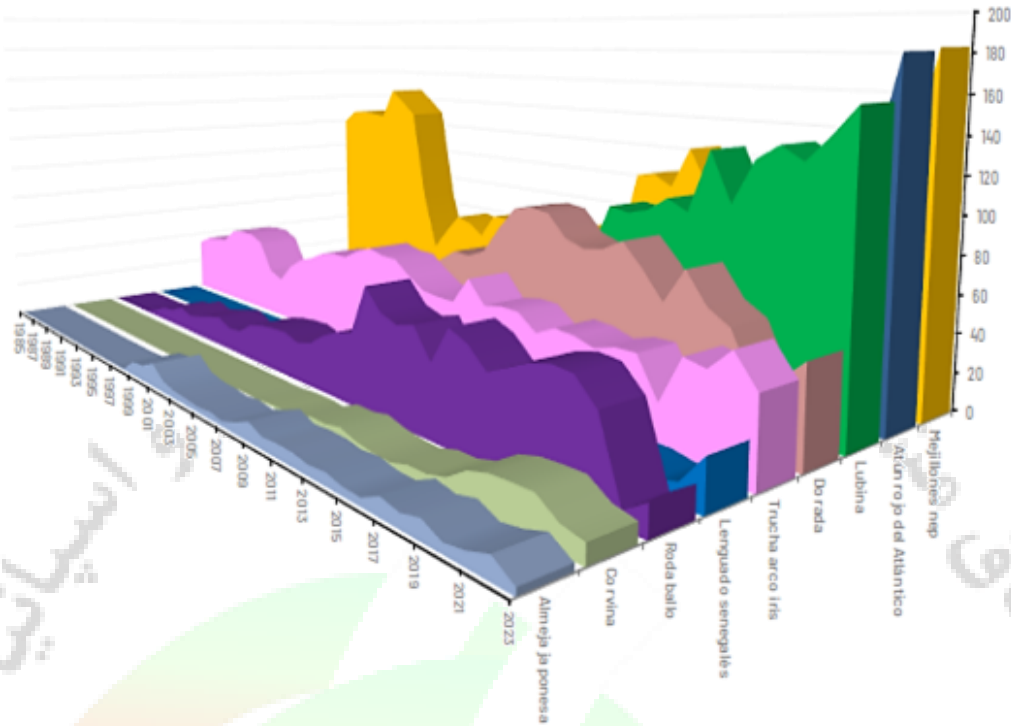
در میان گونه‌های پرورشی، میگوهای دوکپه‌ای (مانند صدف خوراکی)، ماهی لوینا (Seabass)، (دورادا Sparus aurata) و تون قرمز، سهم عمده‌ای از تولید را به خود اختصاص داده‌اند. آنچه جلب توجه می‌کند نه فقط تنوع گونه‌ها، بلکه تمرکز جغرافیایی خاصی است که به توسعه متوازن منطقه‌ای در اسپانیا کمک کرده. به‌عنوان نمونه، جامعه خودمختار والنسیا در سال گذشته، بیش از ۷۰ درصد تولید دورادا را به خود اختصاص داده و همچنین در کنار موریسیا و جزایر قناری، از مراکز اصلی تولید لوینا در کشور محسوب می‌شود.

Page | 3

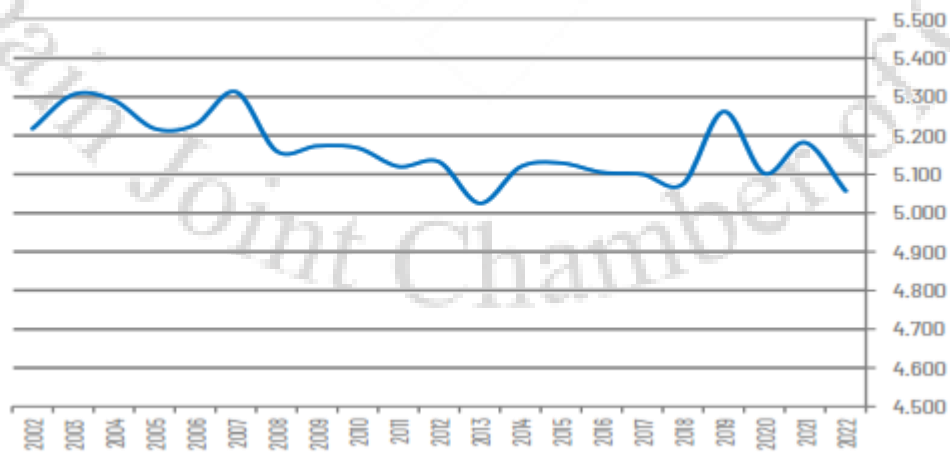
روند برداشت آبی پروری در اسپانیا، به تفکیک گونه‌ها و بر حسب تُن، در بازه زمانی ۱۹۵۳ تا ۲۰۲۳ (منابع: APROMAR و MAPA)

اما آبی پروری در اسپانیا تنها یک فعالیت اقتصادی نیست؛ بلکه مدلی موفق از توسعه روستایی، کارآفرینی محلی و پایداری محیط‌زیستی است. در سال ۲۰۲۲، بیش از ۵ هزار واحد پرورشی در اسپانیا فعال بودند که عمده آن‌ها در حوزه پرورش صدف فعالیت داشتند. این واحدها، با ایجاد هزاران شغل مستقیم و غیرمستقیم، نقش مهمی در تثبیت جمعیت در نواحی کم‌برخوردار و جلوگیری از مهاجرت روستایی داشته‌اند.

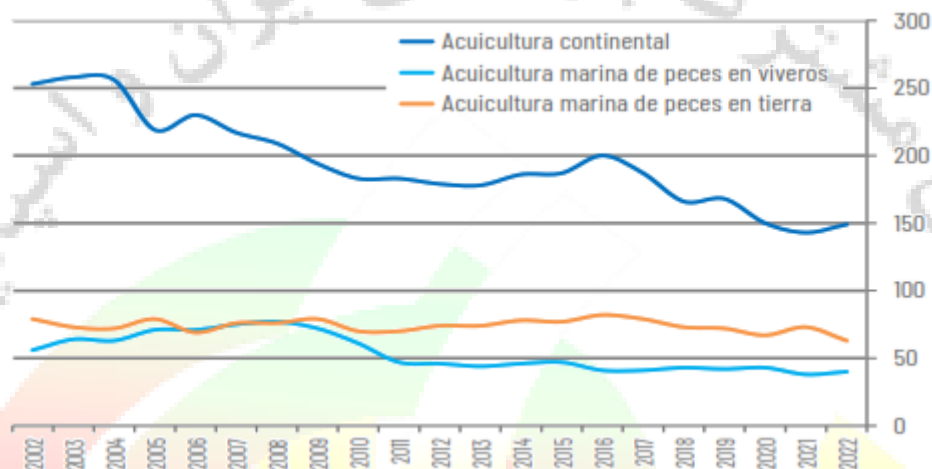
روند ارزش اقتصادی برداشت آبی پروری در اسپانیا، به تفکیک گونه‌ها و بر حسب میلیون یورو، در بازه زمانی ۱۹۸۵ تا ۲۰۲۳ (منابع: MAPA و APROMAR)

در زمینه سیاست‌گذاری، اسپانیا با بهره‌گیری از منابع مالی اروپایی مانند FEMPA، پروژه‌هایی در زمینه سلامت و رفاه ماهیان، توسعه خوراکی‌های پایدار، پایش بازار و ارتقای آگاهی عمومی اجرا کرده است. با این حال، صنعت با چالش‌هایی نیز مواجه است؛ از جمله رقابت قیمتی فزاینده با کشورهای مانند ترکیه و کرواسی، افزایش هزینه‌های انرژی و محدودیت‌های اداری در راه‌اندازی پروژه‌های جدید، به‌ویژه در سواحل.

روند تعداد کل واحدهای پرورش آبزیان دارای تولید در اسپانیا، در بازه زمانی ۲۰۰۲ تا ۲۰۲۲ (منبع: MAPA / APROMA)

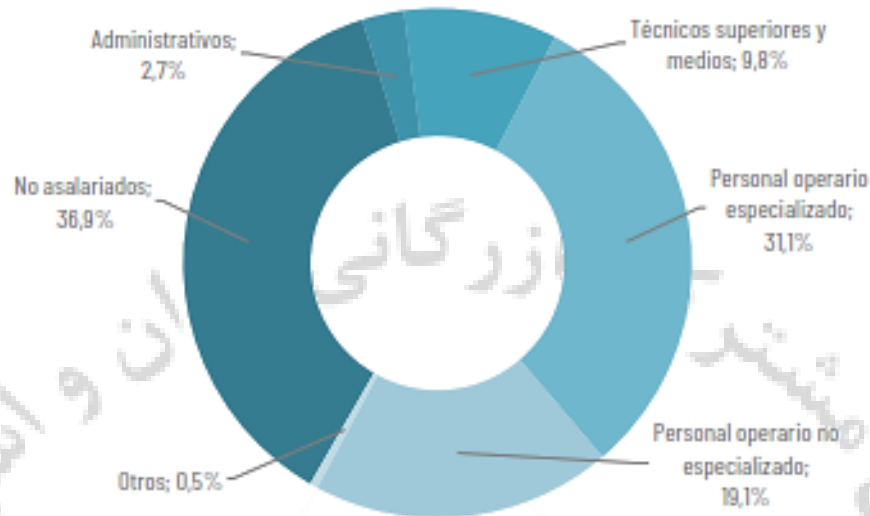
در این میان، آبی پروری اسپانیا از مزایایی بی نظیر برخوردار است: برخورداری از بیش از ۸ هزار کیلومتر خط ساحلی، دسترسی به منابع آبی متنوع (دریایی و داخلی)، بازار داخلی آگاه به فواید تغذیه‌ای ماهی، و مهم‌تر از همه، حضور نهادهایی منسجم با سابقه علمی و اجرایی در حوزه مدیریت پایدار آبیان.

روند تعداد واحدهای فعال پرورش آبیان در اسپانیا با تولید، شامل آبی پروری آب شیرین، پرورش ماهی دریایی در قفس‌های دریایی، و پرورش ماهی دریایی در واحدهای ساحلی (خشکی محور)، در بازه زمانی ۲۰۰۲ تا ۲۰۲۲ (منبع: MAPA / APROMA)

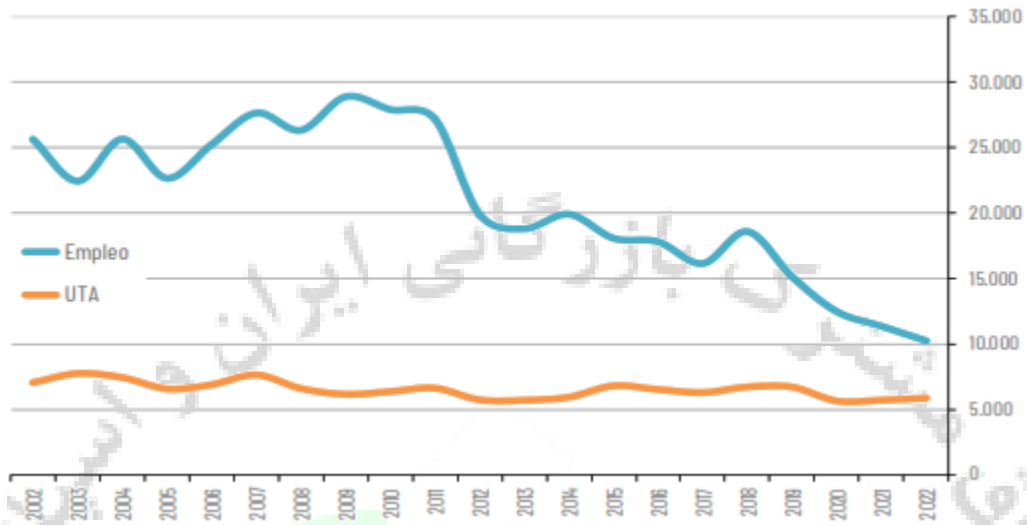
نکته مهمی که صنعت شیلات اسپانیا را از بسیاری از کشورهای هم‌رده متمایز می‌کند، پایبندی آن به الزامات زیست‌محیطی و پیشگامی در تحقق شیلات کم‌کربن است. در واقع، آبی پروری از نظر ردپای زیست‌محیطی، کمترین تأثیر را در میان صنایع دامپروری دارد؛ عاملی که در عصر تغییرات اقلیمی و بحران منابع طبیعی، ارزشی مضاعف یافته است.

به‌رغم همه این تلاش‌ها، آمار مصرف محصولات آبی در اسپانیا طی سال‌های اخیر با روندی نزولی مواجه بوده که بخشی از آن به عوامل اقتصادی و بخشی دیگر به تصورات عمومی درباره آبی پروری بازمی‌گردد. بر همین اساس، انجمن‌های تولیدکننده تلاش می‌کنند از طریق کمپین‌های آگاهی‌رسانی و درخواست کاهش مالیات بر ارزش افزوده بر محصولات آبی، مردم را به مصرف این پروتئین ارزشمند ترغیب کنند.

این نمودار به توزیع اشتغال در صنعت آبی پروری اسپانیا در سال ۲۰۲۲ بر اساس دسته‌های شغلی حرفه‌ای می‌پردازد. داده‌ها بر پایه واحدهای کار سالانه توسط MAPA محاسبه شده‌اند.

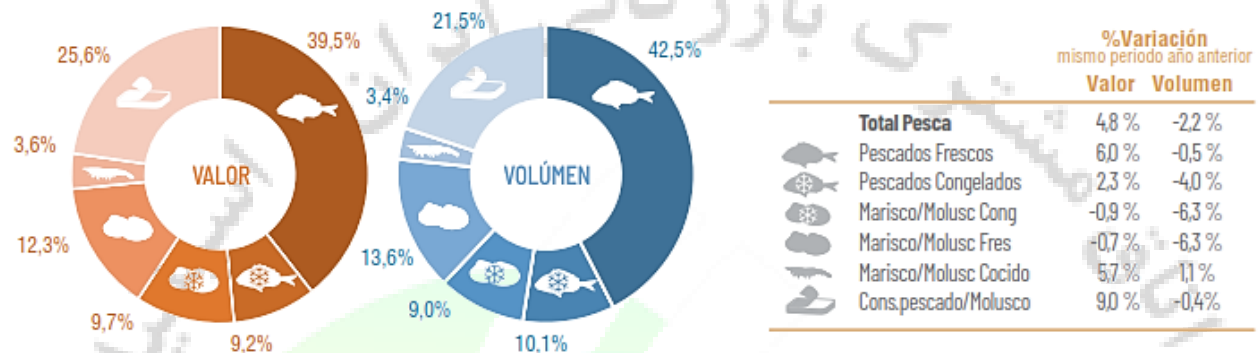
۱. غیر مزدبگیران - ۳۶,۹%
 - بزرگ‌ترین گروه را تشکیل می‌دهند. این شامل صاحبان مزارع، کارآفرینان خانوادگی، و افرادی است که به صورت مستقل فعالیت می‌کنند.
 - نشان‌دهنده نقش پررنگ کسب‌وکارهای کوچک و خانوادگی در این صنعت است.
۲. نیروی عملیاتی متخصص - ۳۱,۱%
 - گروه دوم از نظر سهم بازار.
 - این افراد دارای مهارت‌ها و تخصص‌هایی در زمینه پرورش، تغذیه، بهداشت آبزیان و مدیریت سیستم‌های پرورشی هستند.
 - حضور بالا نشان‌دهنده سطح حرفه‌ای شدن نسبی در عملیات روزمره است.
۳. نیروی عملیاتی غیر متخصص - ۱۹,۱%
 - نیروی کار عمومی، بدون نیاز به مهارت تخصصی پیشرفته.
 - نقش پشتیبان در فرآیندها و عملیات ساده‌تر را ایفا می‌کنند.
۴. نیروهای فنی - ۹,۸%
 - مهندسان، کارشناسان فنی، ناظران علمی و مدیریتی.
 - اگرچه درصد نسبتاً پایین‌تری دارند، اما نقش کلیدی در طراحی، کنترل کیفیت، توسعه فناوری و نوآوری ایفا می‌کنند.
۵. کادر اداری - ۲,۷%
 - شامل مسئولان دفتری، حسابداری، منابع انسانی، و هماهنگی اجرایی.
 - با وجود اهمیت سازمانی، بخش کوچکی از نیروی کار را تشکیل می‌دهند.
۶. سایرین - ۰,۵%
 - دسته‌های خاص یا متفرقه که به صورت مستقیم در تولید یا اداره مشارکت ندارند.

روند اشتغال در صنعت آبی‌پروری اسپانیا در بازه زمانی ۲۰۰۲ تا ۲۰۲۲، شامل تعداد افراد شاغل و میزان اشتغال بر حسب واحدهای کار سالانه (UTA)، به نقل از: MAPA.

۱. اسپانیا نه تنها در تولید پیشتاز است، بلکه یکی از بزرگ‌ترین مصرف‌کنندگان محصولات شیلاتی در اتحادیه اروپاست. طبق داده‌های موجود، سرانه مصرف ماهی در اسپانیا بالاتر از میانگین اروپا است. اما از سال ۲۰۲۰ به این سو، روندی نزولی در مصرف خانگی آبریان به ثبت رسیده که بخشی از آن به فشارهای اقتصادی و بخشی به تغییر سبک زندگی بازمی‌گردد. صنعت با همکاری نهادهای دولتی و اتحادیه‌ها، در تلاش است با کاهش مالیات بر ارزش افزوده (از ۱۰٪ به ۴٪)، این روند را معکوس کند.

اهمیت انواع مختلف محصولات آبرزی در مصرف خانگی در اسپانیا در سال ۲۰۲۳. (MAPA).

این نمودار دایره‌ای، سهم انواع مختلف محصولات آبرزی در مصرف خانگی در اسپانیا در سال ۲۰۲۳ را بر حسب ارزش و حجم نشان می‌دهد.

تحلیل بر حسب ارزش (سمت چپ):

- ماهی تازه 39.5% از کل ارزش مصرف را تشکیل می‌دهد که نشان دهنده بیشترین سهم است و تمایل مصرف‌کنندگان به ماهی تازه را نشان می‌دهد.
- سخت پوستان/نرم‌تنان منجمد 25.6% از ارزش را شامل می‌شود که دومین سهم بزرگ است.
- سخت پوستان/نرم‌تنان تازه 12.3%
- ماهی منجمد 9.7%
- سخت پوستان/نرم‌تنان پخته شده 9.2%
- کنسرو ماهی/غذاهای دریایی 3.6% از ارزش را دارد که کمترین سهم را در ارزش مصرفی دارد.

تحلیل بر حسب حجم (سمت راست):

- ماهی تازه 42.5% از کل حجم مصرف را تشکیل می‌دهد که بیشترین سهم است و با سهم ارزش آن همخوانی دارد.

• سخت پوستان/نرم تنان منجمد %21.5: از حجم را شامل می شود.

- سخت پوستان/نرم تنان تازه %13.6: از حجم را دارد.
- ماهی منجمد %10.1: از حجم را دارد.
- سخت پوستان/نرم تنان پخته شده %9.0: از حجم را دارد.
- کنسرو ماهی/غذاهای دریایی %3.4: از حجم را دارد که همچنان کمترین سهم را دارد.

نتیجه گیری از نمودار ۱:

- ماهی تازه هم از نظر ارزش و هم از نظر حجم، پرمصرف ترین محصول آبی در اسپانیا است که نشان دهنده محبوبیت بالا و جایگاه اصلی آن در سبد غذایی خانوارهاست.
- سخت پوستان و نرم تنان منجمد نیز سهم قابل توجهی دارند که ممکن است به دلیل راحتی و دسترسی در تمام فصول باشد.
- کنسروها کمترین سهم را در هر دو معیار دارند، احتمالاً به این دلیل که مردم بیشتر به دنبال محصولات تازه یا منجمد هستند.
- تفاوت های کوچکی بین سهم ارزش و حجم در برخی دسته ها وجود دارد که می تواند نشان دهنده تفاوت در قیمت واحد محصولات باشد (مثلاً ارزش بیشتر برای حجم کمتر در محصولات گران تر).

توزیع درصدی خرید محصولات آبی در سال ۲۰۲۲ بر اساس نوع و تغییر درصدی نسبت به سال قبل داده های (MAPA).

این جدول درصد توزیع خرید محصولات آبی در سال ۲۰۲۲ بر اساس نوع محصول و تغییرات درصدی نسبت به سال قبل را نشان می دهد.

- کل ماهی و غذاهای دریایی: رشد %۴,۸ در ارزش داشته است.
- ماهی تازه: رشد %۶,۰ در ارزش داشته که بالاترین رشد را در بین محصولات آبی نشان می دهد.
- ماهی منجمد: رشد %۲,۳ در ارزش داشته است.
- سخت پوستان/نرم تنان منجمد: کاهش %۰,۹ در ارزش داشته است.
- سخت پوستان/نرم تنان تازه: کاهش %۰,۷ در ارزش داشته است.
- سخت پوستان/نرم تنان پخته شده: رشد %۵,۷ در ارزش داشته است.
- کنسرو ماهی/غذاهای دریایی: رشد %۹,۰ در ارزش داشته است که بالاترین رشد را در بین تمام محصولات نشان می دهد.

- کل ماهی و غذاهای دریایی: کاهش ۲,۲٪ در حجم داشته است.
- ماهی تازه: کاهش ۵,۰٪ در حجم داشته است.
- ماهی منجمد: کاهش ۴,۰٪ در حجم داشته که بیشترین کاهش حجم را نشان می‌دهد.
- سخت پوستان/نرم تنان منجمد: کاهش ۶,۳٪ در حجم داشته است که برابر با سخت پوستان/نرم تنان تازه است و نشان‌دهنده کاهش قابل توجه در حجم این محصولات است.
- سخت پوستان/نرم تنان تازه: کاهش ۶,۳٪ در حجم داشته است.
- سخت پوستان/نرم تنان پخته شده: رشد ۱,۱٪ در حجم داشته است.
- کنسرو ماهی/غذاهای دریایی: کاهش ۰,۴٪ در حجم داشته است.
- به طور کلی، در سال ۲۰۲۲، در حالی که ارزش کل خرید محصولات آبی افزایش یافته (۴,۸٪)، حجم کل خرید کاهش یافته (۲,۲٪) است. این نشان‌دهنده افزایش قیمت متوسط محصولات آبی است.
- ماهی تازه با وجود کاهش اندک در حجم (۰,۵٪)، رشد قابل توجهی در ارزش (۶,۰٪) داشته است که می‌تواند نشان‌دهنده افزایش قیمت یا تمایل مصرف‌کنندگان به خرید ماهی با کیفیت بالاتر باشد.
- ماهی منجمد و سخت پوستان/نرم تنان (تازه و منجمد) هم در ارزش (به جز ماهی منجمد) و هم به ویژه در حجم، کاهش داشته‌اند که ممکن است نشان‌دهنده تغییر در عادات مصرف یا قیمت‌های بالای این محصولات باشد.
- سخت پوستان/نرم تنان پخته شده هم در ارزش (۵,۷٪) و هم در حجم (۱,۱٪) رشد داشته‌اند، که ممکن است به دلیل راحتی مصرف و آماده بودن این محصولات باشد.
- قابل توجه‌ترین نکته، رشد ۹,۰٪ در ارزش کنسرو ماهی/غذاهای دریایی است، در حالی که حجم آن تنها ۰,۴٪ کاهش یافته است. این می‌تواند نشان‌دهنده افزایش قیمت این محصولات یا افزایش ارزش ادراک شده توسط مصرف‌کنندگان باشد، یا شاید در شرایط اقتصادی خاص، مردم به سمت محصولات با ماندگاری بالاتر و قیمت‌های ثابت‌تر متمایل شده‌اند.

برآیند کلی از هر دو نمودار:

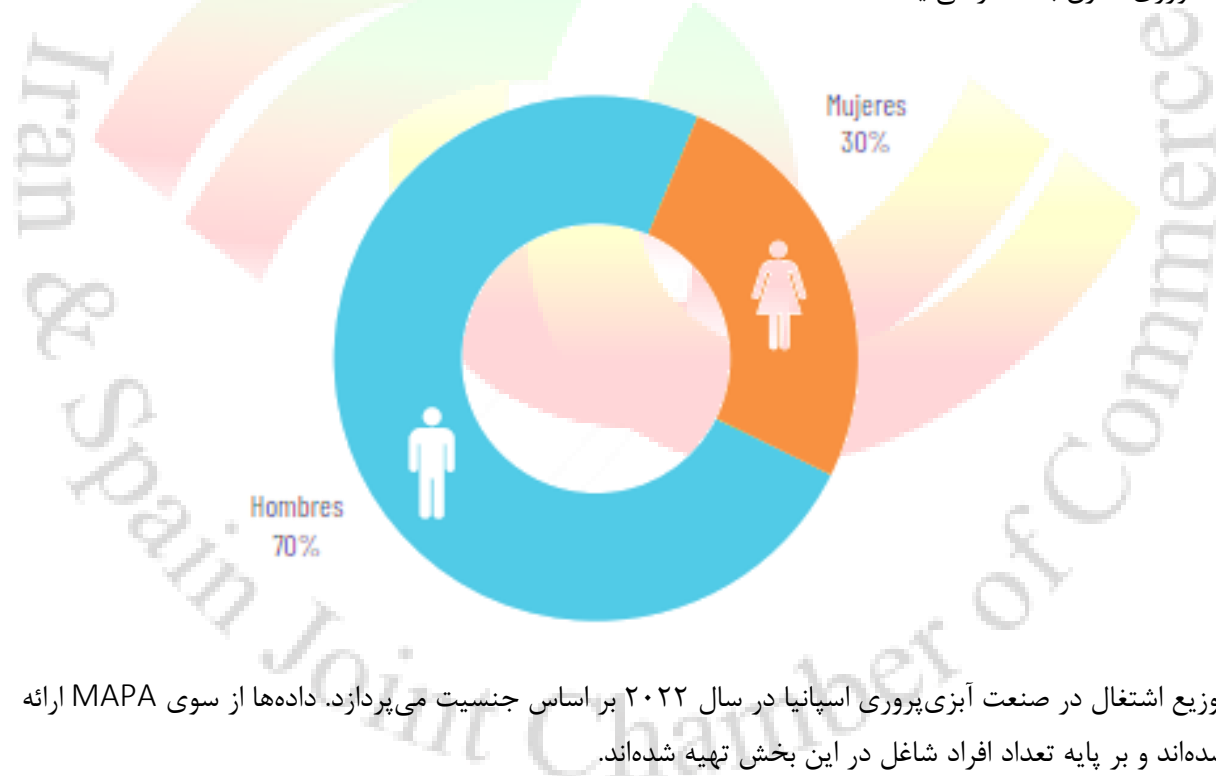
- بازار محصولات آبی در اسپانیا پویا است و سلیقه‌های مصرف‌کنندگان در حال تغییر است.
- ماهی تازه همچنان سلطان بازار است، اما قیمت آن در حال افزایش است.
- محصولات آماده مصرف (مثل سخت پوستان پخته شده و کنسروها) در حال کسب سهم بیشتری از بازار هستند، به خصوص از نظر ارزش.
- کاهش کلی در حجم خرید محصولات آبی (به استثنای سخت پوستان پخته شده) نشان می‌دهد که مصرف‌کنندگان ممکن است کمتر خرید کنند، اما برای هر خرید، پول بیشتری بپردازند. این می‌تواند به دلیل افزایش قیمت‌ها، کاهش قدرت خرید یا تغییر در الگوی رژیم غذایی باشد.

۲. صادرات محصولات آبی‌پروری

در سال ۲۰۲۲، ارزش صادرات محصولات پرورشی اسپانیا بیش از ۲۳۰ میلیون یورو برآورد شده است. بازارهای هدف، عمدتاً کشورهای اروپایی مانند فرانسه، ایتالیا و آلمان هستند. همچنین اسپانیا در صادرات گونه‌های خاصی مانند ماهی توربوت (رودابالو) و تون قرمز پرورشی مزیت رقابتی جدی دارد. این صادرات با برندسازی و استانداردهای سخت‌گیرانه دامپزشکی تقویت شده است.

۳. اشتغال زنان در شیلات اسپانیا

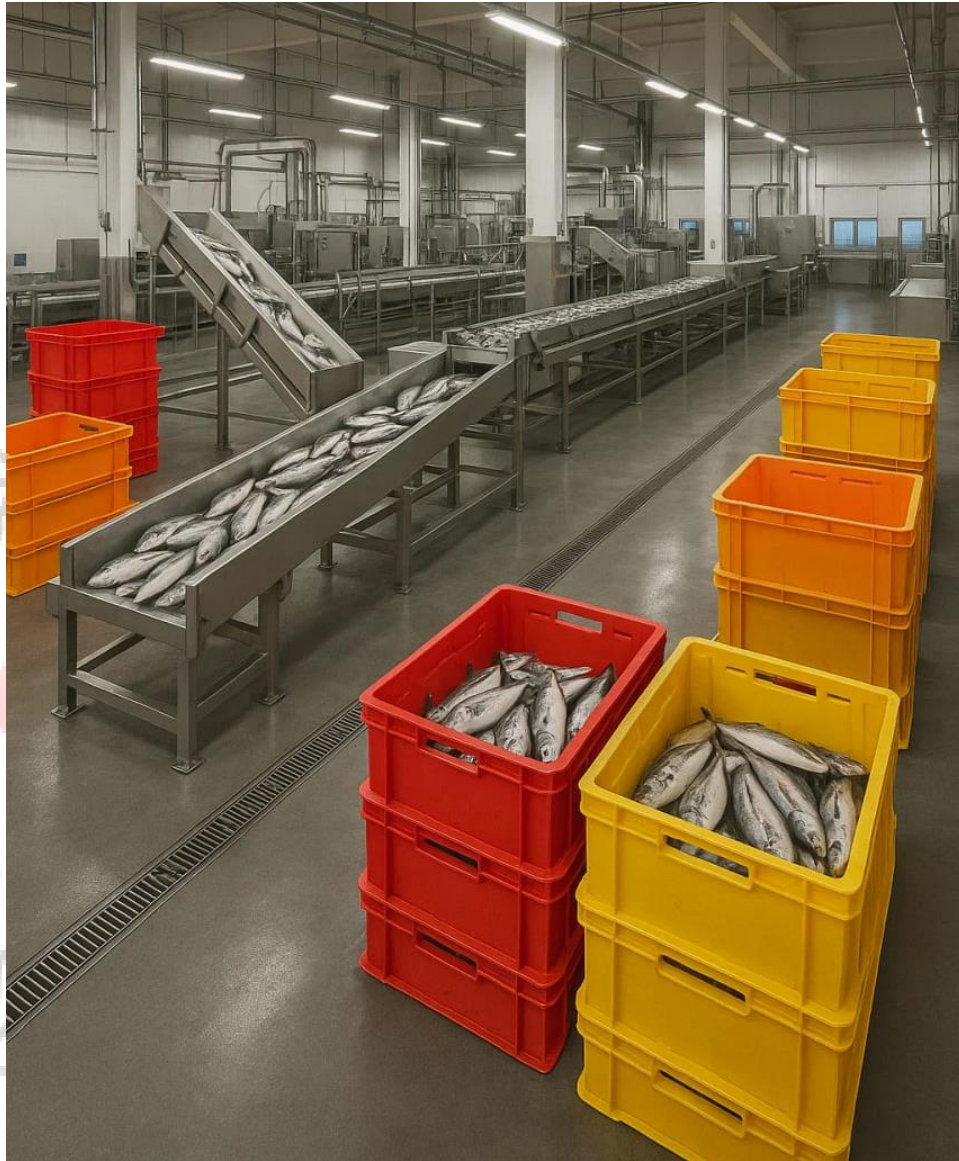
در حالی که تصویر سنتی صنعت شیلات با حضور غالب مردان گره خورده، اما در اسپانیا، نزدیک به ۳۰٪ شاغلان در صنعت آبی‌پروری را زنان تشکیل می‌دهند. این آمار به‌ویژه در بخش‌هایی مانند مدیریت، کنترل کیفیت، پژوهش و فرآوری قابل توجه است و نشان می‌دهد صنعت شیلات اسپانیا، زمینه‌ای مناسب برای تحقق برابری جنسیتی در کشاورزی مدرن به شمار می‌آید.

توزیع اشتغال در صنعت آبی‌پروری اسپانیا در سال ۲۰۲۲ بر اساس جنسیت می‌پردازد. داده‌ها از سوی MAPA ارائه شده‌اند و بر پایه تعداد افراد شاغل در این بخش تهیه شده‌اند.

۴. جایگاه شیلات در امنیت غذایی و سیاست‌گذاری ملی

گزارش بر نقش روزافزون آبی‌پروری در تأمین پروتئین حیوانی ارزان و پایدار تأکید دارد و آن را «ستون سوم امنیت غذایی اسپانیا» (در کنار کشاورزی و دامداری) معرفی می‌کند. دولت اسپانیا و اتحادیه اروپا با ابزارهایی مانند کمک‌هزینه‌های FEMPA، مجوزهای سریع‌تر، و حمایت از نوآوری، مسیر توسعه پایدار در این صنعت را هموار می‌کنند.

آبزی پروری اسپانیا نه نقشی حیاتی در اقتصاد کشاورزی این کشور دارد و می تواند الگویی کاربردی برای کشورهای چو
ایران باشد؛ به ویژه در حوزه هایی نظیر استفاده غیرمصرفی از منابع آب، توسعه پایدار روستایی، صادرات هدفمند و پیوند
بین علم، سیاست و بازار.